

बसाईसराईले समाजमा पारेको प्रभाव
(विरेन्द्रनगर नगरपालिका-१०, दिपनगर टोल, सुर्खेतको अध्ययन)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, समाजशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत समाजशास्त्र
केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर तहको द्वितीय वर्षको
समाजशास्त्र विषयको आंशिक आवश्यकता
परिपूर्तिका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
इन्दु गिरी
रोल नं. १०२
शैक्षिक सत्र २०६९
रजिष्ट्रेशन नं. ६-५२९-१०-२००७

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७५

समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं ।

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयमा स्नातकोत्तर तहको उपाधिको आंशिक आवश्यकता पूर्तिका लागि मेरो नियमित निर्देशनमा रही इन्दु गिरीद्वारा “बसाईसराईले समाजमा पारेको प्रभाव” विषयमा शोधपत्र तयार गर्नु भएको हो । सुर्खेत जिल्लाको दिपनगर टोलमा आर्थिक वर्ष ०७४/७५ मा दर्ता भएका बसाईसराईमा केन्द्रित रही स्थलगत अध्ययन गरेर यो शोधपत्र तयार पार्नु भएको हो । म उहाँको कार्यप्रति सन्तुष्ट हुँदै प्रस्तुत शोधपत्रलाई आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
डा. प्रमोद भट्ट

शोधनिर्देशक

विश्वविद्यालय क्याम्पस

समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं

मिति : २०७५/१२/२४

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
विश्वविद्यालय क्याम्पस, समाजशास्त्र तथा मानवशास्त्र
केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर
काठमाडौं ।

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, समाजशास्त्र तथा मानवशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत इन्दु गिरीद्वारा “बसाईसराईले समाजमा पारेको प्रभाव” विषयमा यस शोधपत्र समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर उपाधिको लागि उचित ठहरिएकाले मूल्याङ्कन समितिबाट स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

प्रा.डा. तुलसीराम पाण्डे

.....

विभागीय प्रमुख

डा. प्रमोद भट्ट

.....

शोधनिर्देशक

प्रा. डा. टिकाराम गौतम

.....

बाह्य परीक्षक

मिति :

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय सामाजिकशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत समाजशास्त्र विभागको स्नातकोत्तर तह दशौं पत्रको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि तयार पारिएको हो ।

यसक्रममा सुर्खेत जिल्ला वडा नं. १० दिपनगर टोलमा “बसाईसराईले समाजमा पारेको प्रभाव” बारे समाजशास्त्रीय अध्ययन गरिएको छ । यो शोधपत्रलाई सुरुको खाका तयार गर्नेदेखि लिएर यसलाई अन्तिम रूप दिनेमा समेत मार्गदर्शकको रूपमा अमूल्य सल्लाह र सुझाव दिनुहुने हाम्रा गुरु श्री प्रमोद भट्टप्रति सदासर्वदा ऋणी रहनेछु । शोधकार्यको दौरानमा उहाँबाट पाएको सौहार्दपूर्ण आत्मीयता र उर्जामय गुरुत्वप्रति म अत्यन्त आभारी छु ।

अध्ययन अनुसन्धानका क्रममा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सुर्खेत जिल्ला सोही दिपनगर टोलका समाजसेवी श्री रविन्द्र शाही र विवेक आचार्य, शिक्षकद्वय नवीन महतरा र मलाई स्थलगत अध्ययनमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सोही ठाउँकी प्यारी बहिनी उमासिंह ठकुरी एवम् आफ्नो अमूल्य समय दिई मलाई बसाइसराई सम्बन्धी तथ्यपूर्ण सामग्री दिनुहुने सम्पूर्ण उत्तरदाताहरूप्रति कृतज्ञ छु ।

.....
इन्दु गिरी
शोधार्थी

विषयसूची

सिफारिस पत्र

स्वीकृति पत्र

कृतज्ञता ज्ञापन

तालिका सूची

अध्याय एक : शोधपरिचय

१-८

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमी

१

१.२ समस्याको कथन

५

१.३ अनुसन्धान प्रश्नहरू

६

१.४ अध्ययनको उद्देश्य

६

१.४.१ सामान्य उद्देश्य

६

१.४.२ विशिष्ट उद्देश्य

६

१.५ अध्ययनको महत्व वा औचित्य

७

१.६ अध्ययनको सीमा

८

अध्याय दुई : साहित्य पुनरावलोकन

९-१४

२.१ सैद्धान्तिक साहित्यको पुनरावलोकन

९

२.२ सम्बन्धीत साहित्यको पुनरावलोकन

१०

अध्याय तीन : अनुसन्धान पद्धति

१५-१७

३.१ अनुसन्धानको ढाँचा

१५

३.२ अनुसन्धानको क्षेत्र छनोटको औचित्य

१५

३.३ समग्रता र नमुना छनोट

१५

३.४ तथ्याङ्क सङ्कलनका श्रोतहरू

१६

३.४.१ प्राथमिक श्रोत

१६

३.४.२ द्वितीय श्रोत

१६

३.५ तथ्याङ्क सङ्कलनका साधन र विधि

१६

३.६ तथ्याङ्क प्रस्तुतिकरण र विश्लेषण

१७

३.७ नैतिक पक्षहरू

१७

अध्याय चार : आन्तरिक बसाईसराईका कारणहरू	१८-३६
४.१ वि.न.न.पा. वडा नं. १० को जनसङ्ख्या विश्लेषण	१९
४.२ वि.न.न.पा. वडा नं. १० दिपनगर टोलको घरधुरी र जनसङ्ख्या विवरण	१९
४.३ थातथलो जिल्लाहरूबाट भएको बसाईसराई	२०
४.४ बसाईसराईको कारण	२१
४.४.१ बसाईसराईको सामाजिक, आर्थिक कारण	२२
४.४.२ थातथलो जिल्लाबाट वि.न.न.पा. वडा नं. १० मा बसाईसराई गर्नुको कारण	२३
४.५ उमेर लिङ्गको आधारमा बसाईसराईको अवस्था	२४
४.६ परिवारको प्रकारको आधारमा बसाईसराईको	२५
४.७ जात र जनजातिको आधारमा बसाईसराईको अवस्था	२६
४.८ मासिक आम्दानीको आधारमा बसाईसराईको	२७
४.९ थातथलोसँग जग्गा जमिनको आधार सम्बन्ध	२८
४.१० थातथलोसँग नाताको आधारमा सम्बन्ध	२८
४.११ वि.न.न.पा. वडा नं. १० दिपनगर टोलमा बसाईसराई गर्नेहरूको पेसा	२९
४.१२ बसाईसराई कर्ताको शैक्षिक अवस्था	३०
४.१३ अध्ययन क्षेत्रमा बसोबास गर्ने परिवारले प्राप्त गरेको सेवा सुविधाहरू	३१
४.१४ बसाईसराई गर्नेहरूको ऋणको अवस्था	३२
४.१५ भविष्यमा थातथलो फर्कने वा नफर्कने घरपरिवार	३२
४.१६ अध्ययन क्षेत्रमा भएको सामाजिक जीवनस्तर परिवर्तनको अवस्था	३३
४.१७ थातथलोमा उत्तरदाताको खाद्यान्नको अवस्था	३४
४.१८ अध्ययन क्षेत्रमा बसाईसराईले पारेको सामाजिक प्रभाव	२५
अध्याय पाँच : सारांश तथा निष्कर्ष	३७-४५
५.१ सारांश	३७
५.२ निष्कर्ष	४१
सन्दर्भ सामग्रीसूची	४६-४७